

NOTA DOELSTELLINGEN 2026-2030: HET IPB IN EEN SYNODALE KERK IN VLAANDEREN

Status document: klaar voor gebruik tijdens de Fora van 13 december 2025 en 7 maart 2026

Weldra verlopen de doelstellingen van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB) voor 2021-2025. Het IPB moet dan ook zijn koers voor de periode 2026-2030 bepalen. Dat proces valt samen met de opdracht die wijlen paus Franciscus aan de lokale Kerken gaf om de besluiten van de XVIe Gewone Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode over synodaliteit te implementeren.¹ In het licht van de oorsprong en de traditie van het IPB kan geen twijfel erover bestaan dat precies die synodale wending in de Kerk een uitstekend en vanzelfsprekend basiskader is waarbinnen de nieuwe doelstellingen moeten worden bepaald. Dit document is een aanzet daartoe op grond van het slotdocument van de Bisschoppensynode (verder: het slotdocument).

Een open blik, in wederzijds vertrouwen

De opdracht van de paus en de Bisschoppensynode tot een synodale wending is er natuurlijk niet voor het IPB op zich, maar allereerst voor de Kerk in Vlaanderen en in België als geheel. Het ligt dan ook voor de hand dat het IPB geen afzonderlijk initiatief opzet, maar zich samen met de bisschoppenconferentie engageert tot een gemeenschappelijk proces, in het geloof dat de Heilige Geest ons leidt.

Daarbij moet het IPB zijn huidige samenstelling, werkwijze en interne organisatiestructuur op een eerlijke manier durven bevragen. Het IPB mag zichzelf immers nooit als een doel op zich beschouwen: het doel is een synodale Kerk, die zelf alleen maar bestaat voor de verkondiging van het evangelie.² Dat zal van het IPB openheid en vertrouwen vergen, en die moeten uiteraard van twee kanten komen. Als het interdiocesane pastorale overlegorgaan bij uitstek verdient het IPB immers een centrale rol in een synodale wending van de Kerk in Vlaanderen. De intentie van de bisschoppenconferentie om experts in synodaliteit als IPB-leden te coöpteren,³ haar vraag aan het IPB om na te denken over een verbredende aanpak en haar initiatief tot een gezamenlijk overleg met het IPB en CIL over de onderlinge samenwerking beschouwen we dan ook als een uitgestoken hand die we graag vastnemen.

De plek waar de Kerk in Vlaanderen tekenen van hoop onderscheidt

Wanneer we het hebben over de verhouding van het IPB tot de synodale wending van de Kerk in Vlaanderen, dan stellen we eigenlijk twee vragen:

1. De basisvraag: welke rol heeft het IPB te spelen in een synodale Kerk in Vlaanderen?
2. De metavraag: welke rol heeft het IPB te spelen in de zoektocht naar hoe die synodale Kerk in Vlaanderen concreet vorm zal krijgen?

Uiteraard hangen beide vragen nauw samen, maar het is goed ze uitdrukkelijk aan de orde te stellen. In wat volgt komen ze dan ook allebei aan bod, maar beginnen doen we met de basisvraag. En dat we ons die vraag uitgerekend in het Jubeljaar van de Hoop stellen, zet ons meteen op weg naar een prikkelend antwoord. Onder meer geïnspireerd door het motto 'Geen dolers, maar pelgrims' dat het bisdom Hasselt in 2017 voor zijn jubileumjaar koos en door de recente naamkeuze van het

¹ XVI GEWONE ALGEMENE VERGADERING VAN DE BISSCHOPPENSYNODE 2021-2024, *Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie, zending*, Wereldkerk Documenten, Otheo Books, Antwerpen, 2025: "De lokale Kerken en groeperingen van Kerken roep ik op om in hun specifieke context de gezaghebbende aanwijzingen van het document vorm te geven, door de processen van onderscheiding en besluitvorming die voorzien zijn in het recht en in het document zelf."

² Cf. nr. 32: "Synodaliteit is geen doel op zich, maar staat in dienst van de zending die Christus aan de Kerk heeft toevertrouwd in de Geest. *Evangeliseren is de essentiële zending van de Kerk...*"

³ Een intentie die evenwel maar deels gerealiseerd kon worden, omdat de betrokkenen geen bijkomend engagement als IPB-lid konden opnemen.

interdiocesaan jongeren netwerk Camino zou het IPB als leuze voor de komende jaren 'pelgrims van Hoop' kunnen kiezen. In het volle bewustzijn van de uitdagingen en het verdriet waarvoor de secularisering en de crisis van het seksueel misbruik ons plaatsen, heeft de Kerk in Vlaanderen, als tegengewicht voor de vermoeidheid, de wanhoop en het interne gezeur, immers nood aan een wervende dynamiek, die haar weer naar buiten richt om in woord en daad het evangelie bij de mensen te brengen in een onzekere en bange wereld die snakt naar menselijkheid en hoop.

Welnu, als interdiocesaan overlegplatform wil het IPB de plaats zijn waar we met zoveel mogelijk diensten, groepen en organisaties die samen de Kerk in Vlaanderen vormen, elkaar ontmoeten, bemoedigen en inspireren. Dat doen we door met de bisschoppen synodaal de tekenen van Hoop te onderscheiden, in allerlei domeinen, en door ons daarbij telkens weer te laten verrassen door de leven gevende Geest die waait wij Hij wil. Dat gezamenlijke onderscheidingsproces over waar het naartoe gaat met het grotere geheel, de Kerk in Vlaanderen dus, is een richtsnoer voor de eigen zending en opdracht van elk van de betrokken geledingen.

Het IPB wil dus allereerst bijdragen tot de ontwikkeling van een synodale cultuur in de Kerk. Die ontwikkeling gebeurt evenwel niet in het luchtledige, maar aan de hand van een aantal concrete en relevante onderwerpen voor een Vlaanderen brede synodale onderscheiding. Zonder de agenda te willen vastleggen, kunnen volgende thema's overwogen worden:

- Hoe evolueren de relaties van de Kerk met het middenveld, met het (katholiek) onderwijs (cf. de toekomst van het godsdienstonderwijs), met de zorgsector (cf. de toekomst van pastoraal in de zorg)?
- Hoe kan de Kerk in tijden van verharding bijdragen aan de transformatie van de samenleving naar meer solidariteit en rechtvaardigheid?
- Wat kan innovatie in de Kerk betekenen? Wat leren we op dat vlak uit de vernieuwde openheid voor geloof bij jongeren? En hoe gaan we om met het groeiende aantal catechumenen?
- Hoe kunnen we katholieken met een migratieachtergrond sterker betrekken, ook in onze structuren?
- Hoe evolueren we in de Kerk naar een visionair en spiritueel leiderschap en naar een zorgzaam en professioneel medewerkersbeleid?
- ...

Naar een gedragen interdiocesaan synodaal proces

Ontdekken hoe we een meer synodale Kerk kunnen worden, gebeurt inderdaad wellicht het beste door nu zo snel mogelijk op alle organisatieniveaus concreet met synodaliteit aan de slag te gaan over relevante thema's.⁴ Zo vermijden we dat we blijven steken in abstracte metareflectie die de synodaliteit uitholt. Toch blijft ook de metavraag van daarnet relevant. Als het IPB geen structuur naast de al zoveel andere structuren wil zijn, maar net het centrale platform waar alle geledingen samen aan synodale onderscheiding doen, dan moet gestreefd worden naar gedragenheid en betrokkenheid.

Die gedragenheid begint bij een gedegen afstemming van agenda's. Het kan uiteraard niet de bedoeling zijn dat het IPB de diocesane en lokale synodale platformen opslokt. Wél zullen de synodale processen op de diverse organisatieniveaus op elkaar afgestemd moeten worden. Wanneer we in de schoot van het IPB bijvoorbeeld een jaarthema voor synodale onderscheiding vastleggen, dan zou het bijzonder jammer zijn dat sommige bisdommen of interdiocesane diensten afhaken door gebrekkige onderlinge communicatie, omdat ze zich niet betrokken voelen bij het bepalen van de interdiocesane synodale agenda of die niet ingepast krijgen in hun eigen programma. ***Hoe bepalen we als Kerk in Vlaanderen welke thema's we synodaal aanpakken op het interdiocesane niveau en hoe zorgen we ervoor dat de synodale platformen op het diocesane en lokale niveau daarmee rekening houden?***

⁴ In ons programma Space for Grace zijn alvast projecten opgenomen die daarmee experimenteren in de context van een lokale geloofsgemeenschap.

De vraag welke rol het IPB te spelen heeft in het aanwakkeren van synodaliteit in de lokale geloofsgemeenschappen blijft daarbij open. Uiteraard kan het bevorderen van synodaliteit in de lokale geloofsgemeenschappen op zich een thema zijn voor onderscheiding in de schoot van het IPB. Daarnaast kan overwogen worden of die gemeenschappen directer bij het IPB moeten worden betrokken dan wel of dat allereerst een opdracht is voor de diocesane pastorale raden. Tenslotte is er de vraag of het IPB een verzamelpunt kan zijn van goede praktijken van synodale onderscheiding in de lokale gemeenschappen, dan wel of dat eerder een taak is voor de vormingsdiensten.

De juiste methode voor de juiste context

Synodaliteit is geen synoniem van democratie. Het is Gods Geest zelf die erin de hoofdrol speelt. Het slotdocument laat er dan ook niet de minste twijfel over bestaan dat synodaliteit dient te worden verstaan als een spiritueel proces, als een vorm van gemeenschappelijke onderscheiding der geesten. Dat roept een aantal interessante vragen op. Zo moet uitgezocht worden welke methoden van gemeenschappelijke onderscheiding zich het best lenen voor elke gegeven context. Daarbij dient ermee rekening gehouden te worden dat niet iedereen zich tot één welbepaalde benadering, zoals het ignatiaanse GeOS, aangetrokken voelt. ***Hoe ontwikkelen we concrete methodes die in een overlegstructuur als het IPB toepasbaar zijn?*** Het beantwoorden van die vraag begint wellicht met het in kaart brengen van de bestaande methodes en met concrete experimenten. Daarbij laten we ons maar beter begeleiden door organisaties en personen die over de nodige expertise beschikken.⁵

Maar er is een diepere bezorgdheid. In een afscheidsinterview in de Transparant van januari 2025 wordt gewezen op de evolutie in de geschiedenis van het IPB van een strijd- en protestmodel naar een dialoogmodel. Een ontwikkeling naar een synodaal model, waarin het gesprek in de Geest centraal staat – in welke concrete vorm dan ook – kan als een logische volgende stap in die ontwikkeling worden beschouwd. Toch is de vraag of het gesprek in de Geest elke vorm van debat – en misschien soms zelfs van protest – overbodig maakt. In de Transparant van oktober 2024 wordt verwezen naar het perspectief van een conservatieve theoloog die stelt dat synodaliteit een manier is om je tegenstander beleefd het zwijgen op te leggen en dat in de kerkgeschiedenis de zoektocht naar waarheid net steeds gepaard ging met heftig debat, bij momenten zelfs met heuse strijd. Vaak vanuit een eerder progressieve visie past ook het IPB soms de uitdrukking ‘luis in de pels’ op zichzelf toe om één van haar bestaansredenen aan te duiden. In het net genoemde afscheidsinterview wordt die IPB-traditie zelfs uitdrukkelijk verbonden met de synodale wending. Dus luidt de vraag: ***hoe kunnen we de kritische functie van het IPB bestendigen in een synodale Kerk?***⁶

De verhouding tussen hiërarchie en overleg

Daaruit volgt meteen een volgende vraag: hoe bepalen we de precieze verhouding tussen de hiërarchie en het synodaal overleg? De controversiële ontwikkelingen in de Kerk in Duitsland, waarin de Duitse zusterorganisatie van het IPB een vooraanstaande rol speelt, en de afwijzende houding van het Vaticaan maken die vragen des te scherper. Ook toen het IPB zich in maart 2024 op vraag van de bisschoppenconferentie in een synodale oefening boog over de ontwerptekst met aandachtspunten voor de tweede fase van de Bisschoppensynode over synodaliteit, werd de automatische koppeling

⁵ Cf. nr. 86.: “De Kerk kent een grote verscheidenheid aan benaderingen van onderscheiding en aan gevestigde methoden. Deze verscheidenheid is een rijkdom. Mits de nodige aanpassingen aan de verschillende contexten kan de pluraliteit van benaderingen vruchtbaar zijn. Ten dienste van de gemeenschappelijke zending is het belangrijk dat de verschillende benaderingen open met elkaar in gesprek gaan. Daarbij mag het bijzondere karakter van elke benadering niet verloren gaan, en dient men zich te hoeden voor het innemen van starre identitaire standpunten.” In Engeland en Wales reikt [The School for Synodality](#) alvast concrete handvaten aan voor synodale onderscheiding.

⁶ Theoloog Judith Gruber (KU Leuven) wijst er alvast op dat in tegenstelling tot meer hiërarchische ecclesiologische benaderingen, waarin bij voorbaat de theologische waarde van conflicten wordt mis- of ontkend, een synodale ecclesiologie net ruimte zou moeten scheppen voor contestatie en theologische waarde zou moeten verlenen aan conflict. Cf. J. GRUBER, *De theologische rol van conflict in een synodale Kerk*, in: Collationes. Vlaams Tijdschrift voor Theologie en Pastoraal; 2024; Vol. 54; iss. 1; pp. 233 – 253. Er zou in sommige gevallen kunnen geopteerd worden voor een methode die ignatiaanse, op luisteren gerichte elementen combineert met een debatstructuur die geïnspireerd is aan de dominicaanse *disputatio*.

van macht aan wijding kritisch bevestigd. In het slotdocument, daarentegen, worden het gezag van de gewijde hiërarchie en haar bevoegdheid in het nemen van de uiteindelijke beslissingen uitdrukkelijk bevestigd.⁷

Die macht wordt in een synodale Kerk evenwel op twee manieren beperkt. Allereerst mag de bevoegde instantie bij het nemen van de eigenlijke beslissing geen richting naast zich neerleggen die in het voorafgaande zogeheten 'raadplegingsproces' door onderscheiding der geesten duidelijk kwam bovendrijven.⁸ ***Welnu, hoe geven we op het interdiocesaan niveau concreet gestalte aan een systematische en gedegen synodale besluitvorming en welk rol heeft het IPB daarin te spelen?***⁹

Daarnaast wordt de macht van de hiërarchische gezagsdragers volgens het slotdocument gelimiteerd door de transparantie, het rekenschap en de beschikbaarheid voor evaluatie die zij aan de gemeenschap verschuldigd zijn.¹⁰ Daarbij denken we in de Kerk in Vlaanderen, net als op zoveel andere plekken, meteen aan het voorkomen van misbruik, maar ongetwijfeld gaat het breder dan dat. ***Hoe bevorderen we via het IPB transparantie en rekenschap van gezagsdragers in de Kerk in Vlaanderen? Welke rol kan het IPB spelen in de evaluatie van het kerkelijk beleid?***¹¹

Wie neemt plaats aan de synodale tafel?

Zoals al werd aangegeven moet ook het IPB zelf kritische vragen over zijn eigen werking durven stellen. Daarmee knopen we aan bij de eerder genoemde uitnodiging van de bisschoppenconferentie om na te denken over een bredere manier van werken. Anders gezegd: wie zit er bij dat volgehouden synodale overleg mee aan de tafel? Hoe garanderen we dat de brede geloofsgemeenschap daadwerkelijk vertegenwoordigd is en hoe waken we erover dat vertegenwoordigers in het IPB echt diensten, groepen en gemeenschappen vertegenwoordigen, en niet louter zichzelf? Die bekommernis wordt duidelijk weerspiegeld in het slotdocument, waarin enkele doelgroepen worden genoemd die niet over het hoofd mogen worden gezien en op grond van het evangelie soms zelfs een centrale plaats verdienen.

⁷ Cf. nr. 92: "In een synodale Kerk is de beslissingsbevoegdheid van de bisschop, het bisschoppencollege en de bisschop van Rome onvervreemdbaar. Deze bevoegdheid is immers geworteld in de hiërarchische structuur van de Kerk, die Christus heeft ingesteld ten dienste van de eenheid en de bescherming van de rechtmatige verscheidenheid (cf. LG 13)."

⁸ Cf. *Ibid.*: "Deze bevoegdheid is echter niet onvoorwaardelijk. Een richtlijn die voortkomt uit het raadplegingsproces, als resultaat van een zorgvuldige onderscheiding, in het bijzonder door de participatieorganen, kan niet worden genegeerd. Een tegenstelling tussen raadpleging en deliberatie is daarom misplaatst. In de Kerk vereist deliberatie de bijdrage van allen, nooit zonder de pastorale overheid die op basis van haar opdracht beslist." Het lijkt ook niet verboden dat een bisschop of bisschoppenconferentie consultatie bindend zou maken. Wel lijkt het dan aangewezen vooraf te bepalen wanneer dat wel en niet gebeurt.

⁹ Zo blijft in de Bureauvergaderingen zoals die vandaag verlopen de uitwisseling tussen de bisschoppenconferentie en het IPB eerder oppervlakkig, bijna vrijblijvend. Kan dat aangescherpt en verdiept worden? Een tussenliggende vraag is evenwel die naar de legitimiteit van consultatie op het interdiocesane niveau en naar de geëigende instanties en procedures daartoe. Daarbij aansluitend is er de vraag naar de relatie tussen, enerzijds, een breed en omvattend platform als het IPB en, anderzijds, gespecialiseerde commissies en raden die de bisschoppenconferentie adviseren over complexe technische onderwerpen die expertise veronderstellen.

¹⁰ Cf. nr. 95: "Het nemen van een beslissing vormt niet het einde van het besluitvormingsproces. Het proces omvat ook verantwoording en evaluatie, in een geest van transparantie geïnspireerd door evangelische criteria. Verantwoording afleggen aan de gemeenschap over het eigen dienstwerk behoort tot de oudste traditie die teruggaat tot de apostolische Kerk. Een voorbeeld vinden we in Handelingen 11. Bij zijn terugkeer in Jeruzalem kreeg Petrus vanwege de joodse gelovigen verwijten toegestuurd omdat hij Cornelius, een heiden, gedoopt had. Ze zeiden dat hij onbesnedenen had bezocht en samen met hen had gegeten (Hnd 11,2-3). Petrus reageerde door de redenen voor zijn handelen uit te leggen."

¹¹ Dat sluit aan bij de noodzaak van professionalisering in de Kerk, waartoe audits, evaluatiegesprekken, en opdrachtverklaringen en taakomschrijvingen behoren. Belangrijk om daarbij voor ogen te houden is het spanningsveld dat ontstaat wanneer de instantie die de juridische en kerkjuridische verantwoordelijkheid draagt zich door consultatieve en evaluatieve processen onder druk gezet voelt om een beslissing te nemen die indruist tegen de eigen overtuiging. Een structuur als het IPB vergt dan ook een kerkjuridisch kader.

- ***Mensen in de marge***

Zo benadrukt het slotdocument sterk de evangelische voorkeursoptie voor de armen. Het nodigt uit om hen in het hart van de Kerk te plaatsen, naar hen te luisteren en hen niet louter als lijdend voorwerp, maar als subject van de evangelisatie te erkennen.¹² In de caritatieve sector in Vlaanderen zijn we intussen vertrouwd met verenigingen waar armen het woord nemen. Ze verkiezen een emanciperende boven een bevoogdende of betuttelende benadering. Kan het IPB zich aan dat model spiegelen door een forum te zijn waar mensen in de marge zelf structureel aan het woord komen – en dus niet enkel vertegenwoordigd worden door medewerkers van caritatieve organisaties – en zo bijdragen aan de synodale onderscheiding en de Kerk in Vlaanderen voortdurend bij de les houden?

- ***Katholieken met een migratieachtergrond***

Daarnaast wijst het slotdocument op de onmiskenbare en almaar belangrijkere realiteit van migratie in onze wereld en nodigt het de lokale Kerken uit om werk te maken van interculturele gemeenschappen.¹³ Ook in Vlaanderen kunnen we allerminst om die diversiteit heen. Tijdens het Forum van 7 oktober 2023 wees Dorina Pagliaro, stafmedewerker voor internationalisering, migratie en diversiteit in vicariaat Kempen (bisdom Antwerpen), op de uitdagingen en kansen op dat gebied voor de Kerk. Zo zijn er soms spanningen inzake liturgische stijl, pastorale besluitvorming en morele opvattingen. Maar er zijn ook kansen tot wederzijdse verrijking, bijvoorbeeld op het vlak van gemeenschapsvorming, verkondiging en catechese. Daarbij wees Dorina Pagliaro op het gevaar om de anderstalige katholieke gemeenschappen te instrumentaliseren als ‘kerkredders’. Zo wordt hen immers de kans ontnomen om op hun eigen manier Kerk te zijn. Door die gemeenschappen te betrekken bij het synodale overleg in de schoot van het IPB kunnen zij evenwel een eigen stem krijgen binnen het grotere geheel van de Kerk in Vlaanderen en kan de wederzijdse dialoog structureel verankerd worden.

- ***Katholieken met een specifiek profiel***

De interne diversiteit in de Kerk heeft echter niet alleen te maken met migratie en culturele diversiteit. De pasgenoemde spanningspunten tussen katholieken met Vlaamse wortels en katholieken met een migratieachtergrond manifesteren zich ook tussen gelovigen uit de bredere middenstroom in de Kerk en katholieke groepen, organisaties en bewegingen met een specifiek profiel, bijvoorbeeld uitgesproken conservatief of traditionalistisch.

Synodaliteit beoogt een zo groot mogelijke inclusie. Tijdens een workshop op het congres 'dennoch.' dat in september 2023 plaatsvond in Hannover met medewerking van Space for Grace, werd duidelijk gesteld dat er bij een synodaal overleg uitdrukkelijk moet worden nagedacht over wie je spontaan niet wil betrekken, precies om ervoor te zorgen dat die persoon of groep net wél een zitje aan tafel krijgt.¹⁴ Dat principe hangt rechtstreeks samen met dat van de ignatiaanse onverschilligheid en de basisvoorwaarden van het loslaten van het eigen standpunt en de bereidheid te aanvaarden dat de

¹² Cf. nr. 19. “De Kerk is geroepen om arm te zijn met de armen, die vaak de meerderheid van de gelovigen vormen. Het is haar roeping om hen te beluisteren, om samen met hen de gaven te ontdekken die zij van de Geest ontvangen, en om hen te erkennen als subjecten van de evangelisatie.” en nr. 106: “Ook dient er aandacht te zijn voor het met zorg samenstellen van de participatieorganen en daarbij te streven naar een grotere betrokkenheid van vrouwen, jongeren en mensen in armoede of aan de rand van de samenleving.”

¹³ Cf. nr. 112: “Iedereen ervaart de impact van de ontmoeting met mensen van uiteenlopende herkomst – geografisch, cultureel en linguïstisch – en wordt geroepen om interculturele gemeenschappen op te bouwen. De impact van deze migratie op het leven van de Kerken mag niet genegeerd worden. De situatie van sommige Oosterse Katholieke Kerken is in dit opzicht veelzeggend, vanwege het toenemende aantal gelovigen in de diaspora. Nieuwe benaderingen zijn nodig om de banden met de Kerk van herkomst te behouden en te vernieuwen, met respect voor de verschillende spirituele en culturele wortels.”

¹⁴ Dat kenmerk van synodaliteit komt deels tegemoet aan de eerdergenoemde kritiek dat synodaliteit een manier is om je tegenstander beleefd het zwijgen op te leggen. Tegelijk toont het aan hoe eisend een synodaal proces kan zijn.

Geest ook spreekt door de inbreng van een ‘weerbarstige’ ander. Dat is een houding die in het slotdocument wordt uitgedrukt in termen van de nood aan bekering.¹⁵

Het IPB moet dus erover waken geen personen of groepen uit te sluiten (of niet uit te nodigen) op basis van willekeur en vooroordelen. Toch wil dat niet zeggen dat katholieke groeperingen met bijvoorbeeld een uitgesproken sektarisch of een agressief-militant karakter zonder meer moeten betrokken worden bij het overleg. Er moet dus nagedacht worden over gedegen synodale gronden voor het eventueel uitsluiten van een groep of persoon. We staan dan ook voor de opdracht om, in samenspraak met de bisschoppenconferentie, concrete kaders en procedures uit te tekenen om te bepalen wat geldt als een synodale ingesteldheid. Een minimale vereiste lijkt alvast dat alle deelnemers aan het overleg bereid moeten zijn om in te treden in de synodale benadering en dat die deelname niet als een (kerkpolitieke) strategie mag worden beschouwd.¹⁶ Wie niet in staat is of bereid is tot dialoog, kan dan ook geen deel uitmaken van het overleg.

- **Jongere generaties**

Het slotdocument heeft ook aandacht voor de dialoog tussen generaties en stelt dat jongeren in een synodale Kerk een bijdrage te leveren hebben aan het onderscheidingsproces.¹⁷ Aan het creëren van een draagvlak binnen het IPB voor het sterker betrekken van jongeren is alvast geen nood. De vraag is veeleer wat de beste manieren zijn om jongeren te betrekken, zoals werd opgemerkt tijdens het Forum van 5 oktober 2024, dat in het teken stond van vijf jaar Space for Grace. Daartoe is het van belang dat de interdiocesane jeugddienst Kamino en andere jongerenpastorale initiatieven en jeugdorganisaties met een christelijke inspiratie actief worden betrokken bij het reflectieproces over de toekomst van het IPB.

- **De andere riten, denominaties en levensbeschouwingen**

Het slotdocument stelt verder dat het zinvol kan zijn voor de lokale Kerken om andere religies en levensbeschouwingen bij het synodale overleg te betrekken.¹⁸ Bij het IPB bestaat die gewoonte al lang, maar in de praktijk blijft de betrokkenheid vooral beperkt tot de Verenigde Protestantse Kerk in België. Tijdens de samenstelling van het nieuwe Forum voor de mandaatperiode 2024-2028 nam het Bureau zich voor om die contacten verder uit te bouwen met hulp van de bisschoppenconferentie, maar dat werd nog niet gerealiseerd. Ook de ontmoetingen met vertegenwoordigers van andere levensbeschouwingen in de context van het pausbezoek in 2024 versterken onze overtuiging dat het zinvol is om die contacten verder uit te bouwen. Tegelijk moet overwogen worden welk specifiek statuut vertegenwoordigers van de andere riten, denominaties en levensbeschouwingen krijgen: zijn zij louter waarnemer, of willen we echt met hen in dialoog treden?¹⁹

¹⁵ Cf. nr. 42: “De veelheid aan religies en culturen in de wereld, de rijkdom aan spirituele en theologische tradities, de diversiteit aan gaven van de Geest en taken in de gemeenschap, evenals de verschillen in leeftijd, geslacht en sociale achtergrond binnen de Kerk, vormen voor iedereen een uitnodiging om de eigen beperktheid te erkennen en te aanvaarden. Het is een oproep om af te zien van de neiging zichzelf centraal te stellen en om open te staan voor andere perspectieven.” en nr. 43: “Een synodale spiritualiteit ontspringt aan de werking van de Heilige Geest en vraagt om te luisteren naar Gods Woord, om contemplatie, stilte en bekering van het hart.” In de synodale weg waarover in Hannover gesproken werd, vormde de ignatiaanse onverschilligheid voor heel wat deelnemers evenwel het grootste struikelblok waardoor zij afhaakten.

¹⁶ Cf. nr. 50: “Om een synodale Kerk te zijn, is een relationele bekering nodig. We dienen opnieuw van het Evangelie te leren dat de zorg voor relaties geen strategie of instrument is met het oog op een grotere organisatorische efficiëntie...”

¹⁷ Cf. nr. 62: “Ook jongeren dragen bij aan de synodale vernieuwing van de Kerk. Ze zijn bijzonder gevoelig voor de waarden van broederschap en solidariteit, en verwerpen paternalistische of autoritaire houdingen. Soms uiten ze kritiek op de Kerk, maar die kritiek krijgt vaak de positieve vorm van een persoonlijke inzet voor een gastvrije gemeenschap die strijdt tegen sociale onrechtvaardigheid en zorg draagt voor ons gemeenschappelijk huis.”

¹⁸ Cf. nr. 106: “Zo zal de kerkelijke onderscheiding een grotere openheid krijgen, een beter begrip van de werkelijkheid en een veelvoud aan perspectieven. Afhankelijk van de noden van de specifieke context, kan men, indien gewenst, ook vertegenwoordigers van andere kerken en christelijke gemeenschappen betrekken, zoals gebeurde in de synodale assemblee, of van andere religies in de regio. De lokale Kerken en hun groeperingen kunnen makkelijker zelf enkele criteria opstellen voor de samenstelling van de participatieorganen, die passen bij hun context.”

¹⁹ Misschien moeten niet alle groepen altijd of altijd op dezelfde manier bij het synodale overleg betrokken worden.

- **Toekomst van Space for Grace**

Ook willen we hier wijzen op een ander zoekproces dat momenteel plaatsvindt in de schoot van het IPB, over de toekomst van ons project Space for Grace. Daarover bestaat een afzonderlijke nota, maar het is duidelijk dat bij het nadenken over de toekomst van het IPB ook daarmee rekening moet worden gehouden. Bijvoorbeeld: verdienen de levende en innoverende geloofsgemeenschappen een structurele plaats in het IPB?²⁰

- **Nog andere groepen?**

Uiteraard kan er nagedacht worden over de vertegenwoordiging van nog andere groepen, zoals ouderen, catechisten, godsdienstleerkrachten, gelovige gezinnen enzovoort. Heel concreet is er ook de vraag naar de wijze waarop slachtoffers van misbruik in de Kerk een plaats kunnen krijgen in het synodale overleg.

De Kerk in België en onze relatie met CIL

In wat voorafgaat, hebben we allereerst gesproken over de Kerk in Vlaanderen, maar uiteraard staat de Kerk binnen onze gehele kerkprovincie voor de dezelfde opdracht van het maken van een synodale wending. In dat verband stelt zich de vraag naar de relatie van het IPB met le Conseil Interdiocésain des Laïcs de Wallonie et de Bruxelles (CIL). Die relatie kan in principe variëren van, enerzijds, louter op de hoogte zijn van elkaars werking tot, anderzijds, een quasi-uniforme aanpak. Het lijkt ons alvast zonder meer zinvol om de banden aan te halen en op zijn minst beter op de hoogte te zijn van elkaars werking. Structureel samenwerken is wellicht te hoog gegrepen, maar het is misschien wel mogelijk om in sommige gevallen ook eens samen een thema aan te pakken. Dat kan inspirerend zijn en ons anders leren kijken.

Het IPB op het publieke forum

Vanuit haar centrale rol als interdiocesaan synodaal platform lijkt het IPB zich allereerst in de coulissen van de Kerk te bewegen en zich te richten tot de interne geledingen. Toch moet grondig overwogen worden wanneer en hoe het IPB in eigen naam naar buiten wil treden op het bredere publieke forum. Hoe wordt in dat geval het standpunt bepaald? Wie vertolkt het en hoe wordt het gepresenteerd?

Naar een gemeenschappelijke reflectie in de schoot van het IPB?

Bovenstaande vragen, die ook bewust als vragen werden geformuleerd, tonen aan dat het IPB een omvattend reflectieproces moet doormaken, waarvan een nieuw RIO slechts de laatste stap is. Juister nog: de Kerk in Vlaanderen moet een dergelijk proces doormaken en het IPB nodigt alle geledingen in de Kerk ertoe uit om dat reflectieproces samen aan te pakken en biedt haar eigen structuren aan om dat mee te faciliteren. Kunnen de bisschoppenconferentie en het IPB komen tot een gezamenlijk gedragen initiatief om die synodale metamorfose te realiseren, bijvoorbeeld door een aantal IPB-Fora, in een aangepaste samenstelling, aan die thematiek te wijden om tot concrete beslissingen te komen? Laten we samen werk maken van een synodale Kerk, hoopvol onderweg naar een nieuwe toekomst, want nu is de geschikte tijd.

²⁰ Een aandachtspunt daarbij is dat zo'n verband van innoverende geloofsgemeenschappen in de schoot van het IPB geen gesloten en elitair karakter krijgt tegenover andere geloofsgemeenschappen.